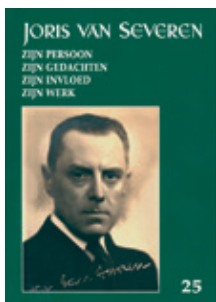

Jaarboek Joris van Severen, 25, Studiecentrum Joris van Severen, Ieper, 2021, 208 pp., ISBN 9789076057248

Dit jaarboek vangt aan met het eerste deel van een artikel van Romain Vanlandschoot over *Joris van Severen 8 mei 1927–26 mei 1929* (44 pp.). Het gaat over de intense en langdurige onderhandelingen die gevoerd werden tussen de verschillende regionale Vlaams-nationalistische

groeperingen, om tot één gemeenschappelijke partij te komen. Ze “leverden een keiharde Van Severen op, die geen duimbreed toegaf en steeds meer zelfzeker naar zijn eigen ‘systeem’ toewerkte”, namelijk naar een partij van het fascistische type. Een akkoord zonder Van Severen was onmogelijk, vermits zijn West-Vlaanderen één van de twee onmisbare partners was voor de vorming van een eenheidspartij. Maar de andere onmisbare was Het Vlaamse Front in Antwerpen, dat de weg naar het fascisme in geen geval op wou. Dus ging het verder in het uiteenvallen van de beweging “waarvan Joris van Severen moedwillig in maart 1923 het afbraakproces was begonnen”.

Vanlandschoot beschrijft minutieus, dag voor dag de besprekingen en ontwikkelingen, met de enorme bronnenkennis die we van

hem gewoon zijn. Mij dunkt dat hij toch één steek heeft laten vallen. Over het ‘Vlaamse Legercomiteit’ dat de strijd voerde voor een nieuwe taalregeling in het leger, schrijft hij: “De werking werd door een bijzonder strijd lustige Jozef Rombouts gerund en bovendien flink gesteund door de Vlaamse Oud-Strijders.” Ik betwijfel of Rombouts en de andere nationalistes in het comité zich gesteund gevoeld hebben door het antimilitaristische VOS, dat nadrukkelijk “géén Vlaamse regimenten” wilde, maar afschaffing van het leger.

Tom Cobbaert leverde met 65 pagina’s de hoofdschotel van dit Jaarboek: *Het Verbond voor Nationaal-Solidaristen in Rijks-Nederland*. Een archiefverwerving door het ADVN, Archief voor Nationale Bewegingen, betreffende dit onbekende Verbond, gaf de aanleiding tot diepgravend onderzoek naar de verschillende fascistische groepjes die als voorlopers van het Verdinaso in Nederland kunnen worden beschouwd. Genoemd Verbond bleek daar niet bij geweest te zijn, maar “het belang ervan is echter niet nihil”. Als titel van het artikel ware dan beter genomen de ondertitel: *De groep Sinclair en de opbouw van het Verdinaso in Nederland (1931-1933)*.

In dat onderzoek kwam aan het licht dat Van Severen en Wies Moens op 2 februari 1933 in Amsterdam contact hadden met leden van de Algemeen Nederlandse Fascistenbond en van de Fascisten Jongeren Bond. Die polsten vooral naar Van Severens standpunt inzake de joden, een probleem waarover ze onderling verdeeld waren. Dat standpunt luidde: “De joden zullen in de Dietse Volksstaat 2^e of 3^e rangs-burgers zijn en gelijk staan met vreemdelingen; dus geen staatsambten mogen bekleden...” De volgende dag besloot de meerderheid de Amsterdamse afdelingen van de ANFB en de FJB op te heffen en de overstap te maken naar het Verdinaso. Een deel van de leden sloot zich integendeel aan bij de niet antisemitische Nationaal-Socialistische Beweging van Mussert.

Aansluitend bij het micro-onderzoek van Tom Cobbaert past het artikel van Ruud Bruyns: *De gebroeders Stolte en het Verdinaso*: vier broers, waarvan er drie enige bekendheid hadden (35 pp.).

Zoals het bestaan van een Nederlandse afdeling, hoe onbetekenend ook, van propagandistische betekenis was voor het Verdinaso, zo was het enkele jaren later ook het geval met een afdeling "voor de Romaanse gouwen". Jan Creve belicht de jonge, uit Luik stammende architect die in 1938 tot Leider daarvan werd aangesteld: Jacques Boseret en de Waalse Dinaso's (32 pp.). Een boeiend artikel, mede dank zij het levensverhaal dat de man vertelde in een interview in het jaar 2000.

LODE WILS